

СТ А Н О В И Щ Е

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „ДОКТОР”, по докторска програма „Селекция и и семепроизводство на културните растения”, професионално направление 6.1. Растениевъдство

Автор на дисертационния труд: асистент Веселина Ненова Баджелова от ИРЕМК, гр. Казанлък, докторант на самостоятелна подготовка по докторска програма „Селекция и семепроизводство на културните растения” към Институт по полски култури, Чирпан

Тема на дисертационния труд: “Проучвания върху клоналното ин витро размножаване на маслодайна роза и шипка”

Изготвил становището: доц. д-р Боряна Косева Дюлгерова, Институт по земеделие - Карнобат, научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения”, професионално направление 6.1. Растениевъдство, определена за член на Научното жури със заповед на Председателя на ССА № РД 05-73/04.04.2019 година

1. Актуалност на проблема

Актуалността и значимостта на темата е много добре обоснована от докторанта, още в увода на дисертационния труд. Маслодайната роза е най-важната етерично-маслена култура у нас, а плодовете на шипката са ценна суровина за хранително-вкусовата и фармацевтичната промишленост. Използването на автентичен, здрав и качествен посадъчен материал е в основата на успешното производство на маслодайни и лечебни култури. Значителна част от недостатъците и ограниченията на класическите методи за размножаване на различните видове маслодайна роза и култивирана шипка могат да бъдат преодоленни чрез прилагане на метода на клонално микроразмножаване. В тази връзка може да се заключи, че темата на дисертацията на ас. В. Баджелова е актуална и има голяма практическа значимост.

2. Цел, задачи и методи на изследване

Целта на дисертацията е формулирана точно - да се проучат основните фактори, влияещи върху мултипликацията на растенията в *in vitro* условия и да бъдат разработени протоколи за клонално микроразмножаване на маслодайна роза и култивирана шипка.

Формулирани са четири конкретни задачи, подчинени на целта на проучването. Те включват: установяване на най-подходящите изходни експланти и проучване на основни фактори, от които зависи клоналното микроразмножаване на подобрани произходи от *Rosa damascena* Mill. *Trigintipetala* Dieck. и *Rosa alba* L.; проучване на етапите на микроразмножаване при култивирана шипка и сравнително

клонално размножаване на подобрена местна популация на *Rosa damascena Mill.* с конвенционални и *in vitro* методи.

Използвани са подходящи подходи и методи на изследване, съобразени с задачите на представената дисертация. Проучени са най-важните фактори, от които зависи разработването на протоколи за клонално микроразмножаване.

Обектът на проучване е правилно избран - от трите вида са избрани по два генотипа, които се отличават с много добри стопански качества и са разпространени в практиката.

Получените данни са анализирани с подходящи статистически методи - дисперсионен анализ и множествен тест за достоверност на разликите по Дънкан, което позволява прецизна оценка на резултатите.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати

Представеният дисертационен труд е добре структуриран, като в обем от 131 страници са включени всички необходими раздели в балансирано съотношение.

Дисертационната работа е много добре онагледена, съдържа 24 таблици, 19 фигури и 38 снимки, улесняващи възприемането на експерименталните данни. В раздел „Материал и методи“ са представени седем фигури, а за онагледяване на получените резултати са използвани 24 таблици, 12 фигури и 38 снимки.

4. Обсъждане на резултатите и използваната литература

Разделът „Резултати и обсъждане“ съдържа достатъчен по обем фактологически материал. Резултатите са представени в седем подраздела, които са логически свързани и следват поставената в дисертацията цел. Проучването започва със серия от експерименти, свързани с избора на изходни експлантите, установяване на най-подходящото обеззаразяване на експлантите, определяне на най-добрите варианти на хранителни среди за мултипликация и вкореняване и завършва със сравнително проучване на клонално размножаване на подобрена местна популация на *Rosa damascena Mill.* с конвенционален и *in vitro* метод.

Получените резултати са интерпретирани коректно, а при тяхното обсъждане са сравнени с резултатите от изследванията на други автори, с което се показва добро ниво на информираност и компетентност.

Интерпретацията на данните за влиянието на вида и концентрацията на растежните регулатори върху процеса на мултипликация се базира на статистическата им обработка, което дава възможност за по-прецизно определяне на най-подходящия за целта вариант на хранителна среда.

В съответствие с поставената цел и задачи са направени 14 извода, които обективно отразяват резултатите от проучването.

В литературния обзор са посочени най-важните изследвания и постижения у нас и в чужбина, свързани с размножаването на маслодайната роза и култивирана шипка. Извършен е обстоен анализ на постигнатите до този момент резултати при *in vivo* и *in vitro* размножаване на тези култури. Цитирани са 128 литературни източника, от които 39 на кирилица и 89 на латиница. Анализиранията информация е позволила на докторанта правилно да формулира целта и задачите и да подбере подходящата методология за провеждане на експерименталната работа.

5. Приноси на дисертационния труд

Приемам и оценявам положително формулираните научно-теоретични приноси.

Високо оценявам приносите с научно-приложен характер свързани с разработването на цялостни протоколи за клонално микроразмножаване на Казанлъшка маслодайна роза, бяла маслодайна роза и култивирана шипка, както и създаването на първите в България производствени насаждения от посадъчен материал на маслодайна роза, произведен по разработените в дисертацията протоколи за клонално микроразмножаване.

6. Критични бележки и въпроси

Въпреки доброто оформление на дисертационната работа са допуснати някои незначителни технически грешки и неточности, които не намаляват научната и практическа стойност на представения труд.

7. Публикации, свързани с дисертационния труд

Във връзка с дисертацията са представени четири научни статии. Докторантът е самостоятелен автор на една от публикациите и първи автор на останалите три.

Приложеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд. Той дава пълна представа за проведените изследвания, получените резултати, направените изводи и приноси от научно-теоретичен и научно-приложен характер.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на направения преглед на материалите, анализа на получените резултати, посочените изводи и приноси считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на ССА за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително за присъждане на образователната и научна степен **“ДОКТОР”** на ас. Веселина Ненова Баджелова по научна специалност „Селекция и семепроизводство на културните растения”, професионално направление 6.1. Растениевъдство.

07.05.2019 г.
гр. Карнобат

Изготвил становището:.....
(доц. д-р Боряна Дюлгерова)